

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Прев 925/2024
29.09.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Татјане Матковић Стефановић, председника већа, Татјане Ђурица и Весне Мاستиловић, чланова већа, у правној ствари тужиоца Агроиндустријска комерцијална банка „АИК Банка“ Београд, чији је пуномоћник Катарина Милосављевић, адвокат из ..., против туженог Република Србија – Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре из Београда, које заступа Државно правобранилаштво, одлучујући о ревизијама тужиоца и туженог изјављеним против пресуде Привредног апелационог суда Пж 2091/2023 од 07.03.2024. године, у седници већа одржаној дана 29.09.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

I ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија туженог изјављена против пресуде Привредног апелационог суда Пж 2091/2023 од 07.03.2024. године, у делу у којем је одбијена жалба туженог и потврђена пресуда Привредног суда у Београду П 7041/2021 од 19.01.2023. године у ставу I изреке.

II УКИДА СЕ пресуда Привредног апелационог суда Пж 2091/2023 од 07.03.2024. године у делу става I којим је потврђена пресуда Привредног суда у Београду П 7041/2021 од 19.01.2023. године у ставу II и III изреке, као и у ставу II изреке којим је одлучено о захтеву тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка, као и пресуда Привредног суда у Београду П 7041/2021 од 19.01.2023. године и предмет се у овом делу враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Привредног суда у Београду П 7041/2021 од 19.01.2023. године у ставу I делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца, па је обавезана тужена да исплати тужиоцу износ од 79.467.039,90 динара са законском затезном каматом од 17.01.2012. године до исплате. У ставу II је одбијен тужбени захтев тужиоца у делу у коме је тражио да се тужени обавезе да му исплати износ од 132.525.930,10 динара са законском затезном каматом почев од 17.01.2012. године до исплате. У ставу III обавезан је тужилац да накнади туженом трошкове парничног поступка у износу од 60.490,00 динара са законском затезном каматом почев од дана извршности пресуде па до исплате.

Пресудом Привредног апелационог суда Пж 2091/2023 од 07.03.2024. године, у ставу I одбијене су жалбе тужиоца и туженог као неосноване и потврђена је пресуда Привредног суда у Београду П 7041/2021 од 19.01.2023. године. У ставу II одбијен је захтев тужиоца и туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против другостепене правноснажне пресуде тужилац и тужени поднели су благовремене и дозвољене ревизије, и то тужилац због погрешне примене материјалног права и битних повреда одредаба парничног поступка, а тужени због погрешне примене материјалног права.

Тужилац је доставио одговор на ревизију тужене у којем је оспорио ревизијске наводе.

Врховни суд је испитао побијану другостепену одлуку у границама прописаним одредбом члана 408. Закона о парничном поступку и утврдио да је ревизија туженог неоснована, а да је ревизија тужиоца основана.

У доношењу другостепене пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку на које другостепени суд пази по службеној дужности, нити су основани ревизијски наводи тужиоца о учињеним битним повредама одредаба парничног поступка пред другостепеним судом.

Из утврђеног чињеничног стања пред првостепеним судом произлази да су Предузеће за путеве „Београд“ АД у стечају, Београд, „Путеви Ужице“ АД Ужице, „Боровица транспорт“ ДОО Рума и ГП „Планум“ АД, формирали групу понуђача ради заједничког учествовања у поступку јавне набавке за извођење радова на изградњи леве траке ауто-пута Е-75 од Хоргоша до Новог Сада и деонице ГП Келебија до петље Суботица – југ, на основу Споразума од 26.01.2010. године. Дана 27.04.2010. године закључен је Уговор о грађењу - извођењу радова на изградњи леве траке ауто-пута Е-75 између Републике Србије - Министарство за инфраструктуру, овде тужене и извођача радова Групе извођача коју је заступао ПЗП Београд. Укупна вредност уговорених радова износила је 9.971.000,00 динара, а коју је према Анексу уговора од 10.05.2010. године тужени као наручилац требало да измири уплатом аванса у износу од 5% од уговорене вредности радова на захтев извођача, 85% у складу са стварно извршеним радовима на основу испостављених месечних привремених ситуација и 10% у складу са испостављеном окончаном ситуацијом. Споразумом Групе извођача о извођењу радова од 29.04.2010. године, подељена су права дужности, губици и посебне обавезе у извођењу радова између чланова Групе извођача у односу на укупну уговорену вредност радова и предвиђено је да ПЗП-у Београд као овлашћеном представнику групе припада накнада од 5% од укупне вредности изведених радова коју ће стране уговорнице исплаћивати ПЗП Београд на бази испостављених ситуација свих страна Групе извођача а на име накнаде за послове које је ПЗП Београд обављао у име свих тужених (lider free) у циљу добијања посла.

Дана 19.05.2010. године, закључена су три уговора о есконту по основу којих је тужилац есконтовао менична потраживања комитената од трећих лица према ПЗП Београд као трасанту уз истовремену обавезу ПЗП Београд да исходује одговарајуће обезбеђење. Уговором о залози од 21.05.2010. године, успостављено је заложно потраживање у корист тужиоца, заложног повериоца на потраживању залогодавца, ПЗП Београд из Уговора о грађењу - извођењу радова, Споразума Групе од 26.01.2010. године и 29.04.2010. године према дужнику Републици Србији у износу од 498.550.000,00 динара, што представља 5% од укупне вредности изведених радова.

„Путеви Ужице“ АД Ужице, „Боровица Транспорт“ ДОО Рума и ГП „Планум“ АД су се сагласили да ПЗП Београд као овлашћени члан групе своје потраживање, накнаду у износу од 5% од укупне вредности изведених радова од 498.550.000,00 динара по Споразуму од 19.04.2010. године заложи у корист тужиоца као обезбеђење по закљученим уговорима о есконту. Дана 01.06.2010. године, у регистар залоге Агенције за привредне регистре, извршен је упис заложног права на основу Уговора о залози од 21.05.2010. године за основни износ потраживања од 498.550.000,00 динара и доспелост дана 17.04.2011. године, у корист тужиоца као заложног повериоца од стране ПЗП Београд као залогодавца. Дана 16.06.2010. године, тужилац је обавестио овде туженог, дужника, о успостављању заложног права на потраживању ПЗП Београд по основу решења АПР од 01.06.2010. године и то да 5% по свакој месечно испостављеној ситуацији од стране ПЗП Београд по уговору о грађењу, а до износа од 498.550.000,00 динара, плати на означени рачун тужиоца.

Анексом број 2 Споразума Групе од 11.01.2011. године на позицију овлашћеног представника Групе извођача именован је „Путеви Ужице“ АД Ужице без права на накнаду у износу од 5% од укупне вредности изведених радова (lider free). Анексом уговора о грађењу од 08.03.2011. године, закљученог између туженог и Групе понуђача констатовано је да се врши промена овлашћеног члана групе. Дописом од 07.09.2011. године тужени је обавестио тужиоца да уговором нису предвиђене међусобне обавезе извођача за лидерство.

Из налаза и мишљења вештака, као и допунског налаза првостепени суд је утврдио да је дато мишљење да је ПЗП Београд по Уговору о грађењу од 27.04.2010. године и анексима уговора у периоду од 24.04.2010. године до 16.02.2011. године извео радове и испоставио укупно девет привремених ситуација у укупној вредности од 1.589.340.797,96 динара, од чега износ од 421.444.691,25 динара на име укупне вредности плаћених радова ПЗП Београд по привременим ситуацијама од 18.04.2011. године, износ од 317.444.691,25 динара на име оправданог аванса по привременим ситуацијама, износ од 782.682.998,04 динара на име будућих доспећа у року од 30 месеци од испостављања привремених ситуација и износ од 67.344.949,08 динара на име износа од 5% на име гарантног рока 2 године од окончане ситуације. Вештак је навео да од укупне вредности изведених радова ПЗП Београд нису евидентни докази о плаћању укупног износа од 782.682.998,04 динара који су доспевали по привременим ситуацијама у року од 30 дана од дана испостављања привремене ситуације, и то у периоду од 25.12.2012. године до 16.08.2013. године. Из Изјашњења вештака од 06.07.2022. године утврђено је да је тужилац по основу Уговора о есконту меница и Уговора о залози имао укупно потраживање према ПЗП Београд у износу од 498.550.000,00 динара, од чега је тужилац од ПЗП Београд по предметним меницама наплатио износ од 199.420.000,00 динара, па је остао ненаплаћен износ од 299.130.000,00 динара по доспелим меницама.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд налази да је неоснован приговор пасивне легитимације изјављен од стране тужене, јер је ПЗП Београд као залогодавац заложио своје новчано потраживање према туженој као његовом дужнику из уговора о грађењу сходно члану 7. став 1, а у вези са ставом 10. Закона о заложном праву на покретним стварима уписаним у регистар, па да постоји обавеза тужене као дужника заложног повериоца да своју обавезу из уговора о грађењу која се односи на плаћање ПЗП Београд испуни тужиоцу од момента пријема обавештења о заснивању заложног права.

Првостепени суд је имао у виду члан 6. Уговора о есконту, закључених између тужиоца и ПЗП Београд, којим се ПЗП Београд обавезао да у складу са Законом о zaloжном праву на покретним стварима уписаним у регистар, обезбеди код Агенције за привредне регистре упис zaloжног права на будућим новчаним потраживањима у вредности есконтованог износа од 498.550.000,00 динара, које потраживање потиче из Уговора о грађењу од 27.04.2010. године, али имајући у виду и члан 2. Уговора о залози, налази да је истим конкретизовано да потраживање ПЗП Београд из уговора о грађењу од тужене као дужника које се залаже, настаје и заснива се на привременим месечним ситуацијама и окончаној ситуацији које ће по наведеном уговору испостављати ПЗП Београд као овлашћени члан групе понуђача, и то у износу од 5% од сваке испостављене - фактурисане ситуације, као обезбеђење. Сходно томе, првостепени суд закључује да је права воља уговорних страна у вези са обавезом овде тужене била да је тужилац своје потраживање у висини од 498.550.000,00 динара по основу закључених уговора о есконту обезбедио уписаним zaloжним правом на потраживању ПЗП Београд према туженој из уговора о грађењу у износу од 5% од сваке испостављене - фактурисане ситуације обезбеђења од стране ПЗП Београд, а не уписаним zaloжним правом на потраживању ПЗП Београд на име накнаде за лидерство предвиђене Споразумом извођача радова од 29.04.2010. године. Како је по основу уговора о грађењу ПЗП Београд изводио радове и туженој испоставио девет привремених ситуација у периоду од 24.06.2010. године до 16.02.2011. године (када је ПЗП Београд престао са извођењем радова) у укупном износу од 1.589.340.797,96 динара, при чему последње потраживање доспева 16.08.2013. године, првостепени суд закључује да је тужилац као zaloжни поверилац овлашћен да од тужене као дужника zaloжног потраживања захтева исплату износа у висини од 5% од укупне вредности радова изведених од стране ПЗП Београд од 1.589.340.797,96 динара, а што износи 79.467.039,90 динара, а за који износ је усвојио тужбени захтев са припадајућом законском затезном каматом, а у преосталом делу је одбио тужбени захтев.

Разлоге које је дао првостепени суд прихватио је и другостепени суд у целости налазећи да је на правилно утврђено чињенично стање правилно примењено материјално право.

Ценећи наводе туженог као ревидента Врховни суд налази да су исти неосновани.

Правилан је материјалноправни закључак нижестепених судова да је тужена пасивно легитимисана, јер је ПЗП Београд zaloжио своје будуће потраживање из уговора о грађењу које има према Републици Србији као његовом дужнику сходно члану 7. став 1, а у вези члана 10. став 1. Закона о zaloжном праву на покретним стварима уписаним у регистар, а не потраживање по основу *lider-free* из Споразума групе понуђача од 29.04.2010. године. Стога, постоји обавеза тужене као дужника да исплату дуга изврши тужиоцу као zaloжном повериоцу из уговора о грађењу од момента пријема обавештења о залози потраживања, а у складу са доспелошћу потраживања.

Друго је питање да ли је тужена у обавези да исплати само износ од 79.467.039,00 динара или постоји обавеза за исплату износа који потражује тужилац.

Према Закону о zaloжном праву на покретним стварима („Службени гласник РС“, бр. 57/2003, 61/2005 и 64/2006), предмет zaloжног права може бити право потраживања према дужнику и у случају да је zaloжни поверилац дужник залогодавца, осим потраживања чији је пренос забрањен законом и оних која су везана за личност

или се не могу преносити на другог. Заложно право на потраживању стиче се уписом у Регистар залогa, а одредбе о залози ствари примењују се и на залогa потраживања и других права ако за њих није прописано шта друго. Све док не буде писмено обавештен о настанку заложног права, дужник заложног потраживања може испуњавати своју обавезу залогодавцу. О залози потраживања дужника могу обавестити залогодавац или заложни поверилац и од дана достављања обавештења о постојању заложног права, дужник заложног потраживања може испунити дуг само заложном повериоцу а не и залогодавцу, осим ако је заложни поверилац дао другачија упутства. Извод из регистра о томе да поверилац има заложно право на потраживању је доказ за дужника заложног потраживања да потраживање исплати заложном повериоцу. Предмет заложног права могу бити ствари или права које ће залогодавац прибавити у будућности, а заложно право настаје кад залогодавац стекне право својине на ствари, односно право потраживања или друго имовинско право. Поверилац има право да тражи да се у Регистар залогa упише заложно право на будућој ствари.

Нижестепени судови су своју одлуку о висини заложног потраживања засновали на одредби члана 2. Уговора о залози од 21.05.2010. године, налазећи да је права воља уговорних страна у вези са обавезом тужене била да тужилац своје потраживање у висини од 498.550.000,00 динара по основу закључених уговора о есконту обезбеди уписаним заложним правом на потраживању ПЗП Београд према туженој, у износу од 5% од сваке испостављене ситуације од стране ПЗП Београд, а што износи 79.467.039,90 динара са законском затезном каматом од 17.01.2012. године до исплате.

Наведеном одредбом предвиђено је да потраживање ПЗП Београд од тужене као дужника које се залаже потиче из уговора о грађењу и настаје на привременим месечним ситуацијама и окончаној ситуацији које ће по наведеном уговору испостављати ПЗП Београд као овлашћени члан Групе извођача и то у износу од 5% од сваке испостављене фактурисане ситуације.

Приликом оцене да ли је тужилац као заложни поверилац стекао заложно право на потраживању ПЗП Београд из уговора о грађењу као извођач радова према свом дужнику Републици Србији, овде туженој, у износу од 5% од укупне вредности изведених радова, односно у износу од 498.550.000,00 динара, како тврди тужилац, или у износу од 5% од 1.589.340.797,96 динара, односно у износу од 79.467.039,90 динара, како су утврдили нижестепени судови, треба ценити све околности конкретног случаја.

Према уговорима о есконту (три уговора од 19.05.2010. године), тужилац се сагласио да есконтује – купи менична потраживања комитената од трећих лица у износу од 85.550.000,00 динара, од 260.000.000,00 динара и од 150.000.000,00 динара из есконтованих меница ПЗП Београд као трасата, а ПЗП Београд се обавезао да у складу са Законом о заложном праву на покретним стварима уписаним у регистар обезбеди код Агенције за привредне регистре упис заложног права на будућем новчаним потраживањима у вредности есконтованог износа од 498.550.000,00 динара, а које потраживање потиче из Уговора о грађењу од 27.04.2010. године. Дана 19.05.2010. године, чланови Групе извођача „Путеви Ужице“ АД Ужице, „Боровица транспорт“ ДОО Рума и ГП „Планум“ АД Београд дали су сагласност да ПЗП Београд АД Београд као овлашћени члан Групе понуђача своје потраживање у вредности које чини накнаду у износ од 5% од укупне вредности изведених радова у износу од 498.550.000,00 динара заложити у корист тужиоца као обезбеђење по уговорима о есконту. Уговором о залози од 21.05.2010. године, за обезбеђење потраживања тужиоца, ПЗП Београд заложити је у корист тужиоца своје потраживање које потиче из Уговора о грађењу од 27.04.2010. године и Споразума Групе понуђача од 26.01.2010. године и Споразума Групе понуђача

од 29.04.2010. године према Републици Србији – Министарство за инфраструктуру, дужнику у укупном износу од 498.550.000,00 динара, што представља 5% од укупне вредности уговорених радова. Потраживања обезбеђена по овом уговору, а сагласно уговорима о есконту, доспевају за наплату у појединачним износима у периоду од 17.07.2010. године до 17.04.2011. године. У Регистар залоге Агенције за привредне регистре дозвољен је упис заложног права по основу Уговора о залози од 21.05.2010. године за основни износ потраживања од 498.550.000,00 динара и доспелост потраживања 17.04.2011. године, у корист тужиоца као залогодавца. Наведени докази указују да је заложено потраживање из уговора о грађењу у износу од 498.550.000,00 динара. С друге стране, вредност изведених радова ПЗП Београд према туженој износи 1.589.340.797,96 динара.

Одредбом члана 2. Уговора о залози прецизирано је како ће се вршити исплата, при чему је иста уговорена када је ПЗП Београд као овлашћени члан предлагача изводио радове, тако да се само на основу ове одредбе не може извести закључак да је права воља уговорних страна била да тужилац стекне заложно право на потраживању ПЗП Београд према Републици Србији из уговора о грађењу у висини од 5% од укупне вредности радова које је извео, односно од 1.589.340.797,96 динара без оцене горе наведених доказа, а која оцена је у конкретном случају изостала.

С обзиром на горе наведено, ревизијски суд је одбио ревизију тужене и одлучио као у изреци пресуде у ставу I применом члана 414. Закона о парничном поступку, а у ставу II применом члана 416. Закона о парничном поступку је укинуо нижестепене пресуде у делу у коме је одбијен тужбени захтев, јер за правилну примену материјалног права нису расправљене све правно релевантне чињенице.

У поновном поступку првостепени суд ће имати у виду горе наведено и расправити висину заложног права, као и износ који је плаћен тужиоцу на име обезбеђеног потраживања, те ће правилном применом материјалног права на утврђено чињенично стање донети нову одлуку о основаности тужбеног захтева у укинутом делу и о трошковима поступка.

Председник већа-судија

Татјана Матковић Стефановић, с.р.

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**